

บทที่ 7 การตรวจอุทธรณ์

หน้าที่ซึ่งศาลต้องปฏิบัติ

เมื่อยื่นอุทธรณ์ต่อศาลแล้ว ขั้นตอนต่อไปศาลจะต้องมีคำสั่งและกระบวนการพิจารณาอย่างไรต่อไป?

ในเรื่องนี้ศาลจะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติในมาตรา 230 ดังนี้

“คดีตามมาตรา 224 ถ้าคู่ความอุทธรณ์ในข้อเท็จจริงให้ศาลชั้นต้นตรวจสอบเสียก่อนว่าฟ้องอุทธรณ์นั้นจะรับไว้พิจารณาได้หรือไม่

ถ้าผู้พิพากษาที่ได้พิจารณาคดีนั้นมีความเห็นแย้ง หรือได้รับรองไว้แล้ว หรือรับรองในเวลาที่ตรวจอุทธรณ์นั้นว่ามีเหตุอันควรอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงนั้นได้ ก็ให้ศาลมีคำสั่งรับอุทธรณ์นั้นไว้พิจารณาในปัญหาข้อเท็จจริงดังกล่าวแล้ว

ถ้าไม่มีความเห็นแย้งหรือคำรับรองเช่นนั้น ให้ศาลมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงที่กล่าวแล้ว ในกรณีเช่นนี้ถ้าอธิบดีผู้พิพากษาหรืออธิบดีผู้พิพากษาภาคมิได้เป็นคณะในคำสั่งนั้น ผู้อุทธรณ์ชอบที่จะยื่นคำร้องต่อศาลถึงอธิบดีผู้พิพากษาหรืออธิบดีผู้พิพากษาภาคภายในเจ็ดวัน เมื่อศาลได้รับคำร้องเช่นนั้น ให้ศาลส่งคำร้องนั้นพร้อมด้วยสำนวนความไปยังอธิบดีผู้พิพากษาหรืออธิบดีผู้พิพากษาภาค เพื่อมีคำสั่งยินยอมหรือกลับคำสั่งของศาลนั้น คำสั่งของอธิบดีผู้พิพากษาหรืออธิบดีผู้พิพากษาภาคเช่นว่านี้ให้เป็นที่สุด

บทบัญญัติแห่งมาตรานี้ไม่ห้ามศาลในอันที่จะมีคำสั่งตามมาตรา 232 ปฏิเสธไม่ส่งอุทธรณ์ในเหตุอื่น ๆ หรือในอันที่ศาลจะมีคำสั่งให้ส่งอุทธรณ์นั้นไปเท่าที่เป็นอุทธรณ์ในข้อกฎหมาย”

ความหมายของวรรคแรกมาตรา 230

ที่กฎหมายบัญญัติว่า “คดีตามมาตรา 224 ถ้าคู่ความอุทธรณ์ในข้อเท็จจริง ให้ศาลชั้นต้นตรวจสอบเสียก่อนว่าฟ้องอุทธรณ์นั้นจะรับไว้พิจารณาได้หรือไม่” ที่ถูกต้องหมายความว่าอย่างไร?

ในเรื่องนี้นักศึกษาควรจะทำความเข้าใจให้ถูกต้องเพราะเมื่ออ่านตัวบทวรรคแรกนี้แล้ว จะทำให้เข้าใจคลาดเคลื่อนได้ว่า ถ้าเป็นคดีตามมาตรา 224 หากมีการอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ให้ศาลชั้นต้นตรวจดูฟ้องอุทธรณ์นั้นว่า ควรรับไว้พิจารณาหรือไม่ แต่ในทางกลับกัน ถ้าเป็นอุทธรณ์ในปัญหาข้อกฎหมายก็ไม่ต้องตรวจ ความจริงไม่ใช่เช่นนั้น แม้อุทธรณ์ในปัญหาข้อกฎหมาย ศาลชั้นต้นก็มีหน้าที่ตรวจเหมือนกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากการอุทธรณ์ปัญหาข้อกฎหมายตามมาตรา 224 ข้อกฎหมายอุทธรณ์ได้เสมอ เพราะฉะนั้น เมื่อมีการอุทธรณ์ในปัญหาข้อกฎหมายแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องนำบทบัญญัติมาตรา 230 มาปรับใช้ แต่ถ้าเป็นอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ศาลชั้นต้นมีหน้าที่ตรวจดูเสียก่อนว่าควรรับไว้พิจารณาหรือไม่ นั่นก็คือตรวจดูว่าคดีต้องด้วยข้อยกเว้นตามมาตรา 224 หรือไม่ ถ้าไม่ต้องด้วยข้อยกเว้นก็ไม่รับไว้พิจารณา ดังนั้นเป็นต้น

สรุปเพื่อให้ง่ายต่อการจำว่า มาตรา 230 เป็นบทที่ว่าด้วยคดีที่ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง แล้วผู้อุทธรณ์ประสงค์จะอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงจะต้องปฏิบัติเสียก่อน

การปฏิบัติเพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริง

ปัญหาต่อไปว่า เมื่อคดีของผู้อุทธรณ์ไม่อยู่ในเกณฑ์ที่จะอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง แต่ผู้อุทธรณ์มีความประสงค์จะอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ผู้อุทธรณ์จะต้องปฏิบัติอย่างไร จึงจะเกิดสิทธิอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้?

เรื่องนี้เมื่อผู้อุทธรณ์มีความประสงค์เช่นนั้น ผู้อุทธรณ์ก็ชอบที่จะยื่นคำร้องต่อไปถึงอธิบดีผู้พิพากษาหรืออธิบดีผู้พิพากษาศาล ซึ่งมีได้เป็นคณะในคำสั่งไม่รับอุทธรณ์นั้น อธิบดีผู้พิพากษาหรืออธิบดีผู้พิพากษาศาลจะเป็นผู้มีคำสั่งอีกชั้นหนึ่งว่าจะยื่นหรือกลับคำสั่งของศาลที่ไม่รับอุทธรณ์นั้น

ความหมายของถ้อยคำ “ยื่น” และ “กลับ”

ปัญหาคำว่าคำสั่ง “ยื่น” คำสั่ง “กลับ” มีความหมายว่าอย่างไร?

คำสั่ง “ยื่น” หมายความว่า ยื่นตามคำสั่งของศาลชั้นต้นที่ไม่รับอุทธรณ์ ส่วนคำสั่ง “กลับ” น่าจะหมายถึงว่าอนุญาตให้ผู้อุทธรณ์ได้ในข้อเท็จจริงตามนัยมาตรา 224 นั้นเอง⁽¹⁾

---

(1) ศจ.สัญญาชัย สัจจวานิช, คำอธิบาย ป.วิ.แพ่ง ว่าด้วยอุทธรณ์-ฎีกา มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2519 หน้า 47

ขั้นตอนการขออนุญาตอธิบดีผู้พิพากษา

การจะขอให้อธิบดีผู้พิพากษาหรืออธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นให้อุทธรณ์ข้อเท็จจริงได้ มีขั้นตอนการขออย่างไร?

ขั้นตอนการขอเริ่มด้วยยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้น แล้วศาลชั้นต้นส่งคำร้องนั้นพร้อมด้วยสำนวนความไปให้อธิบดีผู้พิพากษาหรืออธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นพิจารณาสั่ง การยื่นคำร้องต้องกระทำภายใน 7 วันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ เมื่ออธิบดีผู้พิพากษาหรืออธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นมีคำสั่งอย่างไรแล้วก็เป็นที่สุด จะอุทธรณ์คำสั่งของอธิบดีฯ อีกต่อไปหาได้ไม่ และจะยื่นไปให้ผู้พิพากษาซึ่งนั่งพิจารณาคดีนั้นรับรองอีกก็คงไม่ได้เพราะการรับรองจะต้องรับรองไว้ก่อน และอย่างช้าที่สุดก็ต้องรับรองในเวลาตรวจรับอุทธรณ์⁽¹⁾

วิธีการยื่นคำร้องขออนุญาต

มีปัญหาน่าพิจารณาต่อไปว่าก่อนที่ผู้อุทธรณ์จะมายื่นคำร้องขอให้อธิบดีผู้พิพากษาหรืออธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น จำเป็นหรือไม่ว่าจะต้องให้ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์เสียก่อน ผู้อุทธรณ์จะยื่นคำร้องขอไม่ผ่านศาลชั้นต้น แต่ตรงไปยื่นต่ออธิบดีผู้พิพากษาหรืออธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นเลยได้หรือไม่?

ในเรื่องนี้มีความเห็นแตกต่างกันเป็น 2 ฝ่าย ๆ หนึ่งเห็นว่า ศาลชั้นต้นจะต้องสั่งไม่รับอุทธรณ์ในข้อเท็จจริงเสียก่อน ผู้อุทธรณ์จึงจะยื่นคำร้องขอให้อธิบดีผู้พิพากษาหรืออธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น เว้นแต่อธิบดีฯ เป็นคณะในคำสั่งนั้น ก็ไม่มีทางขออนุญาตได้⁽²⁾

แต่อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่าไม่จำเป็นต้องรอให้ศาลมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์เสียก่อน เมื่อผู้อุทธรณ์ประสงค์จะขอให้อธิบดีผู้พิพากษาหรืออธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นให้อุทธรณ์ ก็ขอขบที่จะยื่นคำร้องพร้อมด้วยอุทธรณ์ต่ออธิบดีผู้พิพากษาหรืออธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นเลย⁽³⁾

ความเห็นส่วนตัวของผู้เขียน

ผู้เขียนมีความเห็นเช่นฝ่ายแรกด้วยเหตุผลว่า ถ้าไม่ให้ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์นั้นเสียก่อนแล้ว กำหนดเวลา 7 วันตามตัวบทมาตรา 230 จะเริ่มนับตั้งแต่วันที่

(1) หนังสือดั่งอ้าง หน้า 47

(2) ศจ.ประพนธ์ ศาตะมาน, การอุทธรณ์ฎีกาตาม พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติม ป.วิ.แพ่ง (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2518 วารสารทนายความ ฉบับที่ 2 สิงหาคม 2518 หน้า 31

(3) อ.มานิช จรมาศ, คำอธิบาย ป.วิ.แพ่ง ภาค 3-4 ว่าด้วยอุทธรณ์และฎีกาและการบังคับคดี โรงพิมพ์บรรณาคม 2518, หน้า 48

ส่วนที่เกี่ยวกับค่าธรรมเนียม

ปัญหาต่อไปว่า เมื่อศาลมีคำสั่งไม่รับฟ้องอุทธรณ์เกี่ยวกับค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ศาลจะต้องปฏิบัติอย่างไร และจะต้องคืนค่าธรรมเนียมต่าง ๆ หรือไม่?

ในเรื่องนี้ ศาลจะต้องสั่งให้คืนค่าธรรมเนียมในชั้นนี้ทั้งหมด นอกจากค่ารับฟ้องอุทธรณ์ให้แก่ผู้อุทธรณ์ตามมาตรา 151

มีข้อนำคิดต่อไปว่าโดยปกติคดีตามมาตรา 224 ห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง แต่ถ้าเข้าข้อยกเว้นตามมาตรา 224 แล้วยอมอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้ ถ้าศาลชั้นต้นจะสั่งไม่รับอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้หรือไม่ ถ้าได้ในกรณีใด?

ในเรื่องนี้ ศาลชั้นต้นมีอำนาจสั่งไม่รับอุทธรณ์ข้อเท็จจริงได้ (ตามมาตรา 230 วรรคสุดท้าย ประกอบมาตรา 232) แยกได้เป็น 2 กรณี คือ

1) ปฏิเสธไม่ส่งอุทธรณ์ในเหตุอื่น แม้จะเป็นคดีที่ไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ในข้อเท็จจริง เช่นคดีมีความเห็นแย้ง หรือได้รับการรับรองว่ามีเหตุอันควรอุทธรณ์ในข้อเท็จจริงได้ก็ตาม แต่ถ้าศาลชั้นต้นเห็นว่าฟ้องอุทธรณ์นั้นไม่ถูกต้องตามมาตรา 18 เช่น ไม่ปิดแสดมป์ให้บริบูรณ์ เขียนฟุ่มเฟือย ดูหมิ่นเสียดสี ก้าวร้าวศาล ฯลฯ ศาลชั้นต้นสั่งให้ปิดแสดมป์ให้ถูกต้อง หรือสั่งให้แก้ไขใหม่แล้วให้นำมายื่นภายในกำหนดก็ไม่ยอมปิดหรือแก้ไขใหม่ หรือยื่นอุทธรณ์เกิน 1 เดือนนับแต่วันที่ศาลอ่านคำพิพากษา ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ศาลชั้นต้นสั่งไม่รับฟ้องอุทธรณ์นั้นได้ เมื่อศาลชั้นต้นไม่รับอุทธรณ์ก็เท่ากับปฏิเสธไม่ส่งอุทธรณ์ได้ (ดูคำพิพากษาฎีกาที่ 857- 860/ 2510)

2) รับอุทธรณ์ในข้อกฎหมาย คือสั่งรับเฉพาะในปัญหาข้อกฎหมาย แต่ปฏิเสธไม่รับอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง

ปัญหาว่าเพราะเหตุใดศาลชั้นต้นจึงมีคำสั่งดังกล่าวข้างต้นได้?

เหตุที่ทำได้เพราะ ป.วิ.แพ่ง มาตรา 18, มาตรา 230 วรรคท้าย และมาตรา 232 ให้อำนาจศาลไว้เช่นนั้น

การสั่งคำร้องขออนาถา

ปัญหาต่อไปว่าคดีที่ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงตามมาตรา 224 ถ้าคู่ความฝ่ายที่แพ้คดียื่นอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงและยื่นคำร้องขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถาในชั้นอุทธรณ์ด้วย ถ้าศาลชั้นต้นจะไม่รับอุทธรณ์ ศาลชั้นต้นจะสั่งไม่รับฟ้องอุทธรณ์ทันทีได้หรือไม่?

ในเรื่องนี้ศาลชั้นต้นจะสั่งไม่รับฟ้องอุทธรณ์ทันทียังไม่ได้เพราะกระบวนการพิจารณาตาม ป.วิ.แพ่งนั้นต้องดำเนินไปตามลำดับขั้นตอน จะข้ามขั้นตอนไม่ได้ เพราะฉะนั้นในเรื่องนี้ศาลชั้นต้นจะต้องไต่สวนและสั่งคำร้องก่อน เมื่อไต่สวนและมีคำสั่งอนุญาตให้อุทธรณ์อย่างคนอนาถาแล้วศาลจึงจะสั่งรับอุทธรณ์เพื่อพิจารณาต่อไป หากศาลชั้นต้นเห็นว่าคู่ความอุทธรณ์ไม่ได้ ต้องห้ามตามมาตรา 224, 230 จะต้องสั่งยกคำร้องที่ตัวคำร้องขออุทธรณ์อย่างคนอนาถาเสียก่อนตามมาตรา 158 วรรค 3 จะข้ามขั้นตอนหรือก้าวล่วงไปสั่งไม่รับอุทธรณ์ของผู้อุทธรณ์เสียทีเดียวหาได้ไม่ (ดูคำพิพากษาฎีกาที่ 256/2507, 772/2510)

ดังนั้น ในกรณีที่ศาลจะไม่รับอุทธรณ์ ศาลควรสั่งงดการไต่สวนแล้วสั่งคำร้องขออนาถา เช่นสั่งว่า “ตามคำร้องไม่มีเหตุอันควรอุทธรณ์ จึงให้ยกคำร้องขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถาชั้นอุทธรณ์ หากผู้อุทธรณ์ประสงค์จะดำเนินคดีต่อไปให้เสียค่าธรรมเนียม และนำเงินมาวางศาลตามกฎหมายต่อไปภายในกำหนด...วัน” เมื่อผู้อุทธรณ์เสียค่าธรรมเนียมและนำเงินที่จะต้องชี้แทนอีกฝ่ายหนึ่งมาวางศาลตามคำสั่งแล้ว ขั้นตอนต่อไปศาลจึงจะพิจารณาสั่งอุทธรณ์ เช่นสั่งว่า “เป็นอุทธรณ์ต้องห้ามตามมาตรา 224, 230 จึงไม่รับอุทธรณ์” ดังนี้เป็นต้น เมื่อสั่งไม่รับแล้วต้องสั่งเรื่องการคืนค่าธรรมเนียมตามมาตรา 151 ด้วย

ขั้นตอนการปฏิบัติของศาล

นอกจากกรณีที่กฎหมายกำหนดให้ศาลชั้นต้นปฏิบัติตามมาตรา 230 แล้ว ศาลชั้นต้นยังจะต้องปฏิบัติควบคู่กับมาตรา 230 ต่อไปอย่างไร?

ในเรื่องนี้ เมื่อมีผู้ยื่นอุทธรณ์ ศาลชั้นต้นยังมีหน้าที่ตรวจอุทธรณ์นั้นว่าสมควรจะสั่งยอมรับหรือไม่ตามมาตรา 232 ซึ่งบัญญัติว่า “เมื่อได้รับอุทธรณ์แล้ว ให้ศาลชั้นต้นตรวจอุทธรณ์ และมีคำสั่งให้ส่งหรือปฏิเสธไม่ส่งอุทธรณ์นั้นไปยังศาลอุทธรณ์ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ถ้าศาลปฏิเสธไม่ส่งให้ศาลแสดงเหตุผลที่ไม่ส่งนั้นไว้ในคำสั่งทุกเรื่องไป ถ้าคู่ความทั้งสองฝ่ายได้ยื่นอุทธรณ์ ศาลจะวินิจฉัยอุทธรณ์ทั้งสองฉบับนั้นในคำสั่งฉบับเดียวกันก็ได้”

ความหมายของถ้อยคำตามมาตรา 232

ปัญหาคำว่า “เมื่อได้รับอุทธรณ์” หรือ “คำสั่งให้ส่งหรือปฏิเสธไม่ส่งอุทธรณ์นั้นไปยังศาลอุทธรณ์” ตามมาตรา 232 หมายความว่าอย่างไร?

ถ้อยคำแรกมีความหมายว่า เมื่อมีผู้ยื่นอุทธรณ์ ศาลเพียงแต่รับอุทธรณ์นั้นไว้เพื่อจะมีคำสั่งต่อไปว่าจะยอมรับเป็นอุทธรณ์หรือไม่อีกชั้นหนึ่งหาได้ครอบคลุมไปถึงศาลได้สั่งรับอุทธรณ์ไว้แล้วไม่

ส่วนความหมายของถ้อยคำว่า “คำสั่งให้ส่งหรือปฏิเสธไม่ส่งอุทธรณ์นั้นไปยังศาลอุทธรณ์” ก็คือคำสั่งยอมรับอุทธรณ์หรือไม่ยอมรับนั่นเอง

คำสั่งของศาลชั้นต้น

ในการตรวจอุทธรณ์ ศาลชั้นต้นจะมีคำสั่งได้กี่ประการ?

คำสั่งของศาลชั้นต้นในการตรวจอุทธรณ์มีได้ 2 ประการ

- 1) คำสั่งยอมรับอุทธรณ์
- 2) คำสั่งไม่ยอมรับอุทธรณ์

คำสั่งไม่ยอมรับอุทธรณ์

ถ้าศาลชั้นต้นจะไม่รับอุทธรณ์ ศาลชั้นต้นจะปฏิบัติอย่างไร?

ในเรื่องนี้ ถ้าศาลชั้นต้นไม่ยอมรับอุทธรณ์ ศาลชั้นต้นต้องแสดงเหตุผลที่ไม่รับไว้ด้วย เช่น “เป็นอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 224 ไม่รับเป็นอุทธรณ์” หรือถ้าไม่รับเป็นบางส่วน รับเป็นบางส่วนก็ต้องแสดงเหตุผลคู่กัน นอกจากนี้ต้องมีคำสั่งให้คืนค่าธรรมเนียมศาลตามมาตรา 151 คือคืนค่าธรรมเนียมศาลทั้งหมด นอกจากค่ารับฟ้องอุทธรณ์

คำสั่งยอมรับอุทธรณ์

มีปัญหาที่น่าพิจารณาเนื่องจากกฎหมายวางหลักว่า “ถ้าศาลปฏิเสธไม่ยอมรับอุทธรณ์ให้ศาลแสดงเหตุผลที่ไม่ยอมรับไว้...ฯลฯ” ทำให้น่าคิดว่า ถ้าศาลยอมรับอุทธรณ์แล้ว ศาลก็ไม่จำเป็นต้องแสดงเหตุผลหรืออย่างไร?

ในกรณีเช่นนี้ แม้ในบทบัญญัติของมาตรา 232 จะไม่ได้เขียนไว้ให้ปรากฏว่าศาลต้องแสดงเหตุผลที่รับไว้ก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติโดยปกติศาลจะปฏิบัติกรด้วยเหตุด้วยผลยึดความถูกต้องและความยุติธรรมเป็นหลัก เพราะฉะนั้นแนวปฏิบัติของศาลในกรณีมีคำสั่งยอมรับอุทธรณ์ แม้กฎหมายจะไม่ได้บัญญัติบังคับไว้ก็ต้องให้เหตุผลโดยตรงก็ตาม ศาลคงต้องให้เหตุผล

คู่กัน ตัวอย่างเช่น ในกรณีที่อุทธรณ์ข้อเท็จจริงไม่ได้ เมื่อศาลชั้นต้นเห็นควรให้อุทธรณ์ใน ปัญหาข้อเท็จจริงก็ต้องแสดงออกมาว่ารับรองให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้ เช่นมีคำสั่งว่า “ตรวจฟ้องอุทธรณ์แล้ว เห็นว่าปัญหาข้อเท็จจริงตามฟ้องอุทธรณ์นี้ควรได้รับการวินิจฉัยจาก ศาลสูงต่อไป จึงรับรองให้อุทธรณ์ได้ รับเป็นอุทธรณ์ให้ผู้อุทธรณ์นำส่งสำเนาให้ฝ่ายหนึ่งแก่ ภายใน 7 วัน” ดังนี้เป็นต้น เพราะถ้าหากไม่สั่งเช่นนั้นก็ไม่เป็นการรับรอง

ฟ้องอุทธรณ์มีทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายปะปนกัน

ปัญหาน่าคิดว่าถ้าอุทธรณ์นั้นมีทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายปะปนกัน ศาลชั้นต้น จะรับเฉพาะข้อกฎหมาย ส่วนข้อเท็จจริงจะไม่รับ ศาลชั้นต้นจะต้องปฏิบัติประการใด?

ในเรื่องนี้ศาลจะต้องระบุให้ชัดว่า รับตอนไหน ไม่รับตอนไหน พร้อมทั้งแสดงเหตุผล ประกอบด้วย เช่น “อุทธรณ์ข้อ 1 เป็นปัญหาข้อกฎหมาย ให้รับไว้ นอกนั้นเป็นปัญหาข้อเท็จจริง ต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 224 สั่งไม่รับ” ดังนี้เป็นต้น

การสั่งรับอุทธรณ์อย่างคลุมเครือ

ถ้าศาลชั้นต้นสั่งว่า “รับอุทธรณ์เฉพาะในข้อกฎหมาย ส่วนอุทธรณ์ในข้อเท็จจริงไม่รับ” เช่นนี้มีปัญหาว่าคำสั่งเช่นนี้ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่?

ในกรณีเช่นนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่าคำสั่งของศาลชั้นต้นไม่ชัดเจน ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากขาดเหตุผลที่กฎหมายมาตรา 232 กำหนดว่าต้องแสดงเหตุผลด้วย ทั้งการสั่งเช่นนี้ไม่ อาจจะรู้ได้ว่าข้อใดเป็นปัญหาข้อกฎหมายที่สั่งรับ และข้อใดเป็นข้อเท็จจริงที่สั่งไม่รับ เป็นการ ปฏิบัติไม่ถูกต้องตามมาตรา 232 เทียบกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 631-632/2487

คดีนี้จำเลยฎีกาต่อศาลฎีกา ศาลชั้นต้นสั่งฟ้องฎีกาว่า “รับเป็นฎีกาเฉพาะข้อที่เป็นปัญหา ข้อกฎหมาย ส่งสำเนาให้อีกฝ่ายหนึ่ง” ตามคำสั่งนี้แสดงให้เห็นว่าศาลชั้นต้นเห็นว่าฟ้องฎีกา ของจำเลยมีทั้งปัญหาข้อกฎหมายและข้อเท็จจริง แต่ก็ทราบไม่ได้ว่า ข้อใดที่ศาลชั้นต้นเห็นเป็น ข้อกฎหมายและรับไว้เพื่อส่งศาลฎีกา ข้อใดที่ศาลชั้นต้นไม่รับเพราะเหตุใด การปฏิบัติยังหาตรง กับบทบัญญัติแห่ง ป.วิ.แพ่ง มาตรา 247 ตอนท้าย และมาตรา 232 ไม่ จึงให้ส่งไปให้ศาลชั้นต้น สั่งเสียใหม่ แล้วดำเนินการต่อไป เสร็จแล้วส่งสำนวนคืนศาลฎีกา

การสั่งของศาล

มีปัญหาว่า ถ้าศาลชั้นต้นจะมีคำสั่ง ศาลจะสั่งไว้ที่ไหน?

ในทางปฏิบัติโดยปกติศาลชั้นต้นมักจะทำคำสั่งไว้ในหน้าฟ้องอุทธรณ์ แต่อาจจะสั่งไว้ในรายงานต่างหากก็ได้ (ตามมาตรา 18 วรรค 4) ในกรณีคู่ความมีหลายฝ่าย ต่างฝ่ายต่างยื่นอุทธรณ์ ศาลจะสั่งอุทธรณ์เหล่านั้นในคำสั่งฉบับเดียวกันก็ได้

อำนาจศาลชั้นต้นไม่เด็ดขาด

ปัญหาต่อไปว่าเมื่อศาลชั้นต้นสั่งรับฟ้องอุทธรณ์แล้ว จะผูกมัดให้ศาลอุทธรณ์จำต้องวินิจฉัยฟ้องอุทธรณ์นั้นเสมอไปหรือไม่?

ในเรื่องนี้นักนิติศาสตร์เห็นกันว่าอำนาจของศาลชั้นต้นเกี่ยวกับกรณีนี้มีใช้อำนาจโดยเด็ดขาด คำสั่งของศาลชั้นต้นไม่ผูกมัดศาลอุทธรณ์ให้จำต้องวินิจฉัยเสมอไป ถ้าศาลอุทธรณ์เห็นว่าอุทธรณ์นั้นต้องห้ามตามกฎหมาย ศาลอุทธรณ์ก็มีอำนาจยกอุทธรณ์ได้ (เทียบนัยคำพิพากษาฎีกาที่ 588-593/2497)

คำพิพากษาฎีกาที่ 588-593/2497

โจทก์ฟ้องขับไล่ ศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่า ห้องเช่าทุกรายเป็นเคหะตาม พ.ร.บ.ควบคุมค่าเช่าฯ จำเลยไม่ไช่เป็นฝ่ายผิดนัด แต่โจทก์ยังไม่ได้รับค่าเช่า พิพากษาให้จำเลยชำระค่าเช่าค่าของอื่นให้ยก โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษาว่า คดียังฟังไม่ได้ว่าห้องเช่าเหล่านั้นเป็นเคหะ ประเด็นเรื่องผิดนัดเป็นข้อเท็จจริงที่ศาลชั้นต้นวินิจฉัยชี้ขาดมาโดยมีพยานหลักฐานในสำนวนสนับสนุน ศาลอุทธรณ์ต้องฟังตาม พิพากษายืน

โจทก์ฎีกาอ้างปัญหาข้อกฎหมาย ศาลฎีกาเห็นว่าประเด็นที่ว่าจำเลยผิดนัดชำระค่าเช่าหรือไม่เป็นปัญหาข้อเท็จจริงดังคำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ ฎีกาของโจทก์เป็นปัญหาข้อกฎหมาย 2 ประการคือ (1) เมื่อศาลชั้นต้นสั่งฟ้องอุทธรณ์ของโจทก์ ๆ ยอมรับว่าเป็นปัญหาข้อกฎหมาย และข้อเท็จจริงปนกัน ศาลอุทธรณ์จะต้องถือตามศาลชั้นต้นนั้นหรือไม่ ปัญหาข้อนี้ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ศาลอุทธรณ์หาจำต้องถูกผูกมัดโดยคำสั่งรับอุทธรณ์ของศาลชั้นต้นอย่างใดไม่

๑๗๓

เปรียบเทียบมาตรา 230 กับ มาตรา 232

เนื่องจากบทบัญญัติมาตรา 230 และมาตรา 232 ต่างก็บัญญัติให้ศาลชั้นต้นตรวจคำฟ้องอุทธรณ์ ดังนั้นอาจทำให้นักศึกษาเข้าใจไขว้เขวหรือสับสนได้ว่า 2 มาตรานี้ใช้ต่างกันประการใด?

เมื่อเปรียบเทียบหลัก 2 มาตราดังกล่าว ขอให้นักศึกษาสรุปง่าย ๆ ว่า

มาตรา 230 เป็นกรณีจะรับอุทธรณ์ในข้อเท็จจริงหรือไม่รับ อันเป็นเรื่องระหว่างศาลกับผู้อุทธรณ์ ส่วน

มาตรา 232 เป็นกรณีจะส่งอุทธรณ์หรือไม่ส่ง (จะรับอุทธรณ์หรือไม่รับ) อันเป็นเรื่องระหว่างศาลชั้นต้นกับศาลอุทธรณ์
